

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. kovo 10 d.
(OR. en)

7311/23

POLMAR 17
POLGEN 28
POLMIL 51
CYBER 55
HYBRID 9
RELEX 329
MARE 8
MAR 38
COMAR 14
JAI 292
CSDP/PSDC 203
CFSP/PESC 418
ENV 227
PECHE 80
TRANS 90

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	JOIN(2023) 8 final
Dalykas:	BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI dėl ES jūrų saugumo strategijos ir jos veiksmų plano atnaujinimo „Patobulinta ES jūrų saugumo strategija kintančioms jūrų grėsmėms šalinti“

Delegacijoms pridedamas dokumentas JOIN(2023) 8 final.

Pridedama: JOIN(2023) 8 final

EUROPOS
KOMISIJA

SAJUNGOS VYRIAUSIASIS
ĮGALIOJINIS UŽSIENIO
REIKALAMS IR
SAUGUMO POLITIKAI

Briuselis, 2023 03 10
JOIN(2023) 8 final

BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**dėl ES jūrų saugumo strategijos ir jos veiksmų plano atnaujinimo
„Patobulinta ES jūrų saugumo strategija kintančioms jūrų grėsmėms šalinti“**

I. ĮVADAS

Jūrų saugumas yra gyvybiškai svarbus Europos Sąjungai (ES) ir jos valstybėms narėms. Kartu ES valstybės narės sudaro didžiausią bendrą išskirtinę ekonominę zoną pasaulyje. ES ekonomika labai priklauso nuo saugių ir apsaugotų vandenynų: daugiau kaip 80 proc. pasaulinės prekybos vyksta jūra, maždaug du trečdaliai pasaulyje tiekiamos naftos ir dujų yra išgaunama jūroje arba transportuojama jūra¹, o iki 99 proc. pasaulinių duomenų srautų perduodami povandeniniais kabeliais². Siekiant užtikrinti veiksmingą vandenynų valdymą, apsaugoti mūsų vandenynus ir jūrų dugną bei išnaudoti visą tvarios mėlynosios ekonomikos³ potencialą, pasaulinė jūrų sritis turi būti apsaugota.

Nuo 2014 m. Europos Sąjungos jūrų saugumo strategija (ESJSS) ir veiksmų planas⁴ yra saugumo problemų jūroje sprendimo sistema. Strategija paskatino glaudesnę civilinių ir karinių institucijų bendradarbiavimą, visų pirma keičiantis informacija. Ji padėjo skatinti taisyklėmis grindžiamą jūrų valdymą ir paskatino tarptautinį bendradarbiavimą. Ją įgyvendinant sustiprintas ES savarankiškumas ir gebėjimas reaguoti į grėsmes jūrų saugumui⁵.

ES atlieka vis svarbesnį vaidmenį kaip pasaulinio jūrų saugumo užtikrintoją, vykdydama savo karinių jūrų pajėgų operacijas, pvz., ATALANTA⁶ ir IRINI⁷, įgyvendindama koordinuoto jūrinio buvimo koncepciją⁸, skatindama informuotumą apie padėtį jūrose ir bendradarbiaudama su įvairiais išorės partneriais. Be to, „Copernicus“ jūrų ir sienų stebėjimo operacinės sistemos, kurias diegia Europos jūrų saugumo agentūra (EMSA) ir Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX), atlieka kosminėmis technologijomis vykdomus stebėjimus, kuriais papildomos GALILEO palydovų navigacijos paslaugos.

Bendra strateginė aplinka smarkiai keičiasi. Dėl klimato krizės ir aplinkos būklės blogėjimo bei neteisėtos ir nepateisinamos Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą ji įgauna naują pavidalą, todėl ES, kaip tarptautinio saugumo užtikrintoją, turi imtis aktyvesnių veiksmų.

Vadovaujantis ES saugumo ir gynybos strateginiu kelrodžiu⁹, šia atnaujinta ESJSS ir jos veiksmų planu siekiama reaguoti į naujus iššūkius. Tai galimybė paskatinti tvarius jūrų saugumo problemų sprendimus. Tai taip pat yra galimybė toliau stiprinti ES vaidmenį tarptautiniu mastu ir toliau užtikrinti ES prieigą prie jūrų srities, dėl kurios vis labiau varžomasi.

Atnaujinta ESJSS yra pagrindas, kuriuo remdamasi ES gali imtis tolesnių veiksmų, kad apsaugotų savo interesus jūroje, taip pat apsaugotų savo piliečius, vertybes ir ekonomiką. Siekiama skatinti tarptautinę taiką ir saugumą, kartu laikantis tvarumo principo ir saugant

¹ JOIN(2022) 28 *final*.

² [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702557/EXPO_IDA\(2022\)702557_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702557/EXPO_IDA(2022)702557_EN.pdf)

³ COM(2021) 240 *final*.

⁴ Tarybos dokumentas 11205/14 ir Tarybos išvados 10494/18.

⁵ Tarybos išvados 9946/21.

⁶ <https://eunavfor.eu/>

⁷ <https://www.operationirini.eu/>

⁸ Tarybos išvados 06256/22 ir 06255/22.

⁹ Tarybos dokumentas 7371/22.

biologinę įvairovę. ES ir jos valstybės narės įgyvendins atnaujintą strategiją pagal atitinkamą savo kompetenciją.

II. KINTANČIOS IR DIDĖJANČIOS GRĖSMĖS JŪRŲ SAUGUMUI

Nuo 2014 m., kai buvo priimta Europos Sąjungos jūrų saugumo strategija, pasaulinėje geopolitinėje arenoje daug kas pasikeitė, todėl reikia imtis naujų ir aktyvesnių veiksmų. ES grėsmių analizė rodo, kad ES susiduria su didėjančiomis grėsmėmis ir iššūkiais, be kita ko, jūrų srityje¹⁰. Didėja strateginė konkurencija dėl valdžios ir išteklių. Grėsmės tampa vis sudėtingesnės ir daugiasluoksnės, o kai kurios valstybės siekia iš naujo apibrėžti pagrindinius daugiašalės tvarkos principus, be kita ko, pažeisdamos nacionalinį suverenitetą ir sienas. Rusijos karinė agresija prieš Ukrainą sugrąžino karą į Europą ir sukūrė naujų pavojų, taip pat neigiamą šalutinį poveikį jūrų saugumui ir Europos ekonomikai, turintį įtakos Europos piliečiams ir įmonėms.

Jūrų saugumo srityje daugelyje regionų susiduriama su iššūkiais, įskaitant teritorinius ir jūrinius ginčus, konkurenciją dėl gamtinių išteklių ir grėsmes laivybos laisvei bei taikaus plaukimo ir tranzitinio plaukimo teisėms. Dėl tokių iššūkių kyla įtampa įvairiuose ES esančiuose jūrų baseinuose, pavyzdžiui, Viduržemio, Juodojoje ir Baltijos jūrose, kurią dar labiau padidino Rusijos karinė agresija prieš Ukrainą. Taip pat padaugėjo jūrų saugumo problemų už Europos ribų, visų pirma Gvinėjos įlankoje, Adeno įlankoje, Ormūzo sąsiauryje, Malakos sąsiauryje ir Pietų Kinijos jūroje. Kai kurios ES nepriklausančios šalys didina savo pajėgumus ir aktyvumą jūroje ir imasi vienašalių veiksmų. Tai, be kita ko, apima jėgos naudojimą arba kitų šalių nacionalinio suvereniteto pažeidimą. Tokiais veiksmais prieštaraujama teisinės valstybės principui ir tarptautinei tvarkai, grindžiamiems Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencija (UNCLOS).

Indijos ir Ramiojo vandenynų regionas, kuriam priklauso ES atokiausi regionai (Indijos vandenynas) bei užjūrio šalys ir teritorijos (Ramusis vandenynas), tapo **intensyvios geopolitinės konkurencijos** zona. Jėgos demonstravimas ir padidėjusi įtampa tokiuose regionuose kaip Pietų Kinijos ir Rytų Kinijos jūros bei Taivano sąsiauris turi įtakos pasaulio saugumui ir daro tiesioginį poveikį Europos saugumui ir gerovei. Siekiant išlaikyti stabilumą ir saugumą pagrindiniuose laivybos maršrutuose, pavyzdžiui, Malakos ir Singapūro sąsiauriuose, Somalio pusiasalyje ir Indijos vandenyne, ES ir jos valstybės narės turi plėsti savo veiklą ir veiksmus šiuose regionuose, laikydamosi ES strategijos dėl bendradarbiavimo Indijos ir Ramiojo vandenynų regione.

Numatoma, kad **klimato kaita ir jūrų tarša** turės didelį ilgalaikį neigiamą poveikį jūrų saugumui. Poveikis apims potvynius pakrančių teritorijose ir salose, koralų rifų, mangrovių ir kitų šlapynių nykimą ir žuvų išteklių išsekimą¹¹. Klimato kaita ir aplinkos būklės blogėjimas didina riziką, nes lemia didesnę nestabilumą ir nelygybę, didesnę tarptautinį nusikalstamumą, piratavimą ir nesutarimus dėl jūrų išteklių. Todėl reikia naujo požiūrio, kuris leistų ES užtikrinti, kad visuomenė būtų atsparesnė klimato kaitai, apsaugoti gamtą ir

¹⁰ ES grėsmių analizė yra išsami ir žvalgybos informacija pagrįsta įvairių grėsmių ir iššūkių, su kuriais ES susiduria arba gali susidurti ateityje, analizė. Ji reguliariai atnaujinama ir naudojama kaip pagrindinė informacija, padedanti rengti ir įgyvendinti ES strateginį saugumo ir gynybos kelrodį.

¹¹ IPCC SROCC (2019 m.) ir II darbo grupės ataskaita, AR6 (2022 m.).

sustabdyti ekosistemų būklės blogėjimą bei pradėti jas atkurti¹². Priešingu atveju dėl jūrų saugumo spragų gali būti padaryta žala aplinkai, pavyzdžiui, gali būti apsunkinama galimybė patekti į užterštas vietas, aplinkos apsaugai skirtos lėšos gali būti nukreipiamos kitur arba prieš jūrų infrastruktūrą gali būti vykdomi sabotazo veiksmai. Be to, Rusijos karinė agresija prieš Ukrainą turėjo ne tik pražūtingų padarinių žmonėms ir ekonomikai, bet ir lėmė didelį biologinės įvairovės nykimą¹³. Todėl labai svarbu spręsti klimato kaitos, pakrančių ir jūrų teritorijų aplinkos būklės blogėjimo ir jūrų saugumo sąveikos klausimus, be kita ko, pasitelkiant šiuo metu vykdomus ir naujus tikslinius mokslinius tyrimus.

2022 m. įvykdyti išpuoliai prieš dujotiekio „Nord Stream“ vamzdynus Baltijos jūroje, neteisėtų bepiločių transporto priemonių buvimas aplink Šiaurės jūroje esančius įrenginius ir pasikartojantys **hibridiniai ir kibernetiniai išpuoliai, nukreipti prieš jūrų infrastruktūrą**, skatina ES stiprinti savo veiksmus ir veiksmingiau apsaugoti savo ypatingos svarbos infrastruktūrą, visų pirma plėtojant novatoriškas technologijas. Vykstant skaitmeninei jūrų pramonės transformacijai, padidėjo jos sudėtingumas ir galimas pažeidžiamumas. Piktavaliai subjektai vis dažniau naudojami hibridinėmis ir kibernetinėmis priemonėmis, kad pažeistų jūrų infrastruktūrą, įskaitant povandeninius kabelius ir vamzdynus, taip pat uostus ir laivus. Tarybos rekomendacijoje dėl Sąjungos mastu suderinto požiūrio į ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumo didinimą¹⁴ pripažįstama, kad reikia imtis veiksmų. Be to, Komisijos rekomendacijoje dėl Sąjungos atsparumo nelaimėms didinimo tikslų nustatytos priemonės, kuriomis galima prisidėti prie geresnio ES ir valstybių narių pasirengimo gaivalinėms nelaimėms ir žmogaus sukeltoms katastrofoms, taip pat ir jūroje, ir gebėjimo į jas reaguoti¹⁵.

Grėsmės ir neteisėta veikla, pavyzdžiui, **piratavimas ir ginkluoti apiplėšimai jūroje, organizuotas nusikaltamumas, įskaitant neteisėtą migrantų gabenimą ir prekybą žmonėmis, prekybą ginklais ir narkotikais, terorizmas, neteisėta, nedeklaruojama ir neregamentuojama žvejyba ir kita neteisėta veikla, įskaitant neleistiną angliavandenilių žvalgymą ES valstybių narių išskirtinėse ekonominėse zonose ir nesprogučius standartinius sprogmenis (NSS)**¹⁶ jūroje, tebėra vienodai svarbios problemos įvairiuose regionuose, o kai kurios pakrančių zonos ir atokios ES teritorijos yra ypač pažeidžiamos. Kai kuriuos iš šių neteisėtų veiksmų gali būti lengviau įvykdyti dėl prastos uostų apsaugos. Piktavaliai subjektai taip pat gali derinti šias grėsmes ir veiklą, kad įvykdytų hibridinius išpuolius prieš ES ir jos valstybes nares.

III. ES JŪRŲ SAUGUMO INTERESAI

Atsižvelgiant į kintančias grėsmes jūrų saugumui, pagrindiniai ES interesai yra šie:

- Europos Sąjungos, jos valstybių narių, piliečių ir partnerių saugumas;

¹² COM(2020) 380 *final*.

¹³ Visų pirma, didelį nerimą keliantį banginių būrio gyvūnų mirtingumo Juodojoje jūroje padidėjimą.

¹⁴ 2023/C 20/01.

¹⁵ COM(2023) 61 *final* ir 2023/C 56/01.

¹⁶ Nesprogę standartiniai sprogmenys (NSS) – tai sprogstamieji ginklai (bombos, sviediniai, granatos, sausumos minos, jūrų minos, kasetiniai šaudmenys ir kiti šaudmenys), kurie nesprogo ir vis dar kelia sprogimo pavojų, kartais praėjus daugeliui dešimtmečių po to, kai buvo panaudoti ar išmesti.

- pasaulinės taikos ir stabilumo išsaugojimas ir laisvų bei atvirų jūrų laivybos maršrutų užtikrinimas;
- tarptautinės teisės, visų pirma UNCLOS, kaip visa apimančios teisinės sistemos, kuria reglamentuojama visa veikla vandenynuose, laikymasis ir patikimo tarptautinio vandenynų valdymo skatinimas, be kita ko, pasitelkiant regionines jūrų konvencijas, taip pat įgyvendinant PPO susitarimą dėl subsidijų žuvininkystei¹⁷;
- gamtos išteklių ir jūrų aplinkos apsauga bei klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo poveikio jūrų saugumui valdymas;
- ypatingos svarbos jūrų infrastruktūros¹⁸ (sausumoje ir jūroje) atsparumo ir apsaugos užtikrinimas, be kita ko, šalinant su klimato kaita susijusią arba dėl tiesioginių užsienio investicijų kylančią riziką ir grėsmes;
- logistikos centrų, t. y. uostų, atsparumo ir apsaugos stiprinimas, įskaitant su korupcija ir neteisėta veikla susijusios rizikos šalinimą;
- ekonominės veiklos jūroje apsauga, taip prisidedant prie tvarios mėlynosios ekonomikos (tiek sausumoje, tiek jūroje);
- ES išorės sienų apsauga ir jos vidaus saugumo palaikymas, siekiant kovoti su neteisėtu migrantų gabenimu, prekyba žmonėmis ir kita neteisėta veikla, įskaitant neleistiną angliavandenilių žvalgymą ir gręžimo veiklą;
- gebėjimo greitai ir veiksmingai veikti jūrų srityje ir kitose operatyvinėse srityse (t. y. sausumos, oro, kibernetinėje ir kosmoso srityse) užtikrinimas;
- jūrininkų saugos ir saugumo užtikrinimas pagal Konvencijos dėl darbo jūrų laivyboje ir kitų atitinkamų Tarptautinės darbo organizacijos konvencijų reikalavimus.

IV. ES ATSAKO STIPRINIMAS

Atnaujinta jūrų saugumo strategija padės apsaugoti pirmiau išvardytus ES interesus nuo kintančių ir didėjančių grėsmių jūrų saugumui. Šiuo tikslu ES imsis aktyvesnių veiksmų pagal šešis strateginius tikslus:

¹⁷ https://www.wto.org/english/tratop_e/rulesneg_e/fish_e/fish_e.htm.

¹⁸ Pavyzdžiui, povandeninių kabelių ir vamzdynų, logistikos centrų (t. y. uostų), jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos įrenginių, naftos ir dujų jūrų platformų ir kt.

1. vykdyti aktyvesnę veiklą jūroje;
2. bendradarbiauti su partneriais;
3. atlikti pagrindinį vaidmenį didinant informuotumą apie padėtį jūroje¹⁹;
4. valdyti riziką ir grėsmes;
5. stiprinti pajėgumus;
6. šviesti ir mokyti.

ES veiksmai pagal šiuos strateginius tikslus ir toliau bus grindžiami 2014 m. ESJSS principais: tarpsektoriniu požiūriu, funkcinio vientisumu, tarptautinių taisyklių – tarptautinės teisės, žmogaus teisių ir demokratijos – laikymusi, visišku UNCLOS laikymusi ir jūrų sektoriaus daugiašališkumu. Atnaujinta ESJSS bus įgyvendinama pagal veiksmų planą (**pateikiamas priede**) ir laikantis integruoto požiūrio²⁰. Įgyvendindama strategiją ES kartu su valstybėmis narėmis naudosis visa susijusia ES civiline ir karine politika, įrankiais ir priemonėmis ir koordinuos visų susijusių subjektų politiką ir veiklą Europos, regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis, stiprindama jų sąveiką ir papildomumą. Strategija taip pat bus skatinamas nuoseklesnis ES dalyvavimas sprendžiant išorės konfliktus ir krizes, kad būtų padidintas ES ir jos piliečių saugumas.

Atnaujintoje strategijoje bus numatyti kiekvienam ES jūros baseinui skirti veiksmai. Imantis veiksmų turėtų būti atsižvelgiama į regionines ES strategijas²¹ ir gebėjimų stiprinimo programas, taip pat į bendradarbiavimą su šalimis partnerėmis.

1. Aktyvesnės veiklos jūroje vykdymas

ES strateginio kelrodžio dokumente raginama toliau stiprinti ES dalyvavimą jūrų saugumo srityje. Pagal **bendrą saugumo ir gynybos politiką (BSGP)** nuo 2008 m. vakarinėje Indijos vandenyno dalyje vykdoma operacija ATALANTA. Atsižvelgiant į sėkmingus operacijos ATALANTA rezultatus, jos įgaliojimai buvo išplėsti ir dabar ji vykdoma ne tik kovojant su piratavimu, bet ir siekiant platesnio masto jūrų saugumo, be to, toliau stiprinami jos ryšiai ir

¹⁹ Informuotumas apie padėtį jūroje – tai veiksmingas su jūrų sritimi susijusios veiklos, kuri gali turėti įtakos Europos Sąjungos ir jos valstybių narių saugumui, saugai, ekonomikai ar aplinkai, supratimas. Remiantis aiškiai apibrėžtais naudotojų poreikiais ir teisėmis, jis padeda institucijoms, atsakingoms už stebėsenos ir priežiūros veiklą, užkirsti kelią visoms tokioms situacijoms, įvykiams ir veiksams, susijusiems su ES jūrų sritimi, ir visapusiškai juos valdyti. ES jūrų sritis aprėpia ES valstybių narių teritorinius vandenius, išskirtines ekonomines zonas ir kontinentinį šelfą, kaip apibrėžta 1982 m. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijoje, taip pat visą tose teritorijose – jūros dugne, popaviršiniuose sluoksniuose, paviršiuje ir virš jūros – vykdomą jūrų srities veiklą, susijusią su, be kita ko, įrenginiais, krovinių gabenimu ir mažais bei dideliais laivais, plaukiojančiais su ES valstybių vėliavomis, priklausančiais ES valstybėms, jų valdomais arba vykstančiais į jas.

²⁰ Integruotas požiūris į išorės konfliktus ir krizes grindžiamas 2016 m. Visuotine ES strategija (Tarybos išvados: EUCO 26/16 ir 13202/16) ir buvo patvirtintas 2018 m. Tarybos išvadomis (5413/18). Juo grindžiama nuoseklesnio ir visapusiškesnio ES dalyvavimo sprendžiant išorės konfliktus ir krizes sistema, skatinamas žmonių saugumas ir taip didinamas ES ir jos piliečių saugumas.

²¹ Pavyzdžiui, visapusiška strategija su Afrika (JOIN(2020) 4 *final*), ES strategija dėl Gvinėjos įlankos (dok. 7671/14), ES strategija dėl Indijos ir Ramiojo vandenynų regiono (JOIN(2021) 24 *final*), ES Arkties politika (JOIN(2021) 27 *final*), Atokiausių regionų strategija (COM(2022)).

sąveika su Europos informuotumo apie padėtį jūroje misija Ormūzo sąsiauryje (EMASOH)²². Viduržemio jūroje vykdomos operacijos IRINI pagrindinė užduotis – užtikrinti JT ginklų embargo Libijai vykdymą. Tai tiesioginis ES indėlis į taiką ir stabilumą Viduržemio jūroje, didinantis jūrų saugumą. Laikydamosi integruoto požiūrio, ES taip pat prisideda prie jūrų saugumo didinimo rengdama partneriams skirtus mokymus ir stiprindama jų pajėgumus vykdant civilines BSGP misijas, pavyzdžiui, Europos Sąjungos pajėgumų stiprinimo Somalyje misiją (EUCAP).

2021 m. ES pristatė naują **koordinuojamo jūrinio buvimo (CMP)** koncepciją. Šia lanksčia nauja priemone siekiama padidinti ES kolektyvinį dalyvavimą jūrų saugumo srityje, kuomet geriau panaudojant valstybių narių karinių jūrų pajėgų išteklius ES strategiškai svarbiose teritorijose. Taikydama CMP, ES turėtų sustiprinti kovą su neteisėta ir nelegalia veikla jūroje, įskaitant prekybą narkotikais. Remdamasi patirtimi, įgyta įgyvendinant CMP Gvinėjos įlankoje ir Indijos vandenyno šiaurės vakarinėje dalyje (įskaitant Raudonąją jūrą), ES apsvarstys, kokiose naujose svarbiose jūrų zonose būtų galima įgyvendinti šią koncepciją. Naujų svarbių jūrų zonų nustatymas sustiprintų ES, kaip jūrų saugumo srities dalyvės, informuotumą apie padėtį, partnerystes ir strateginę kultūrą.

ES strateginio kelrodžio dokumente taip pat pabrėžiama, kad svarbu užtikrinti ES valstybių narių karinių jūrų pajėgų parengtį ir sąveiką, ir ES raginama rengti realiąsias pratybas visose srityse. Todėl ES pradės kasmetines karinių jūrų pajėgų pratybas, kad padidintų pasirengimą, skatintų sąveikumą ir kovotų su kintančiomis grėsmėmis jūrų saugumui.

Komisija, padedama EMSA, atlieka jūrų saugumo patikrinimus ES uostuose, uostų įrenginiuose ir laivuose ir ieško būdų, kaip padidinti jūrų saugumą tokiose srityse kaip keleiviniai laivai ar kibernetinis saugumas. Vadovaujantis Europos **integruoto sienų valdymo (EISV)** strateginėmis gairėmis²³, jūrų sienų stebėjimo sistema turi būti pajėgi aptikti, identifikuoti ir, jei reikia, atsekti ir perimti visus į teritorinius vandenis patenkančius laivus ir padėti užtikrinti žmonių gyvybių apsaugą ir išgelbėjimą jūroje visomis oro sąlygomis. Valstybės narės turėtų kuo geriau pasinaudoti FRONTEX suteikiamais stebėjimo pajėgumais, kad pagerintų nacionalinius pajėgumus ir bendrą informuotumą apie padėtį.

FRONTEX vykdo tokias operacijas kaip INDALO, THEMIS ir POSEIDON, siekdama kontroliuoti ES sienas ir kovoti su nusikalstamumu Viduržemio jūroje, visų pirma neteisėtu migrantų gabenimu. FRONTEX, Europos žuvininkystės kontrolės agentūra (EŽKA) ir EMSA vykdo daugiatiksles jūrų operacijas, siekdamos kovoti su tarpvalstybiniu nusikalstamumu, įskaitant neteisėtą migrantų gabenimą ir prekybą žmonėmis, nustatyti jūrų taršą ir neteisėtą žvejybą ir vykdyti kitas stebėjimo užduotis įvairiuose jūrų baseinuose visoje ES, įskaitant Juodąją jūrą. ES turėtų toliau plėtoti šias svarbias daugiatiksles operacijas.

Pagrindiniai ES veiksmai²⁴ jūrų saugumui didinti bus šie:

- organizuoti kasmetines ES karinių jūrų pajėgų pratybas;

²² <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/europe/news/article/european-maritime-awareness-in-the-soh-emasoh-political-statement-by-the>

²³ COM(2022) 303.

²⁴ Pagrindiniais ES veiksmais, išvardytais pagal kiekvieną iš šešių konkrečių tikslų, apibendrinami svarbūs veiksmų plane išsamiai išdėstytų veiksmų elementai.

- sustiprinti esamas ES karinių jūrų pajėgų operacijas (ATALANTA ir IRINI) karinių jūrų ir oro pajėgų ištekliais;
- apsvaistyti, kokiose naujose svarbiose jūrų zonose būtų galima įgyvendinti koordinuoto jūrinio buvimo koncepciją, remiantis įgyta patirtimi ir Europos išorės veiksmų tarnybos pasiūlymais;
- stiprinti kovą su neteisėta ir nelegalia veikla jūroje, įskaitant prekybą narkotikais, taikant CMP;
- išlaikyti ir stiprinti jūrų saugumo patikrinimus ES ir spręsti kibernetinio saugumo ir keleivinių laivų saugumo klausimus;
- stiprinti ES lygmens bendradarbiavimą pakrančių apsaugos funkcijų srityje, skatinant plėtoti daugiatiksles jūrų operacijas įvairiuose jūrų baseinuose visoje ES.

2. Bendradarbiavimas su partneriais

ES jau sukūrė ryšius ir sinergiją jūrų saugumo srityje su daugiašalėmis ir regioninėmis organizacijomis tiek pasauliniu, tiek regioniniu lygmeniu (pvz., su JT, IMO²⁵, NATO, AU²⁶ ir ASEAN²⁷) ir su keliomis ES nepriklausančiomis šalimis, visų pirma, Gvinėjos įlankoje ir Indijos ir Ramiojo vandenynų regione.

ES ir jos valstybės narės taip pat plėtojo tarptautinį bendradarbiavimą vykdydamos dvišalius dialogus, apsilankymus uostuose ir realiąsias pratybas, visų pirma **Indijos ir Ramiojo vandenyno regione**, pvz., su Australija, Japonija, Indija, Indonezija, Korėjos Respublika, Omanu ir Singapūru. Vykdančios operacijas ATALANTA ir IRINI dalyvaujama dalijimosi informacija ir daugiašalio dalyvavimo mechanizmuose, įskaitant bendro informuotumo ir konfliktų vengimo (SHADE) konferencijas. Europos Sąjunga taip pat teikia didelę paramą jūrų saugumui pagal savo vystomojo bendradarbiavimo, humanitarinės pagalbos ir užsienio politikos paramos priemones.

ES remia regioninę jūrų architektūrą **vakarinėje Indijos vandenyno dalyje**, pagrįstą informacijos sugretinimo ir operacijų centrais Madagaskare ir Seišeliuose, taip pat Džibučio elgesio kodeksu dėl kovos su piratavimu ir ginkluotais plėšimais vakarinėje Indijos vandenyno dalyje ir Adeno įlankoje²⁸.

Gvinėjos įlankoje ES taip pat remia regionines organizacijas ir pakrantės valstybes, įgyvendinančias savo jūrų saugumo strategijas, stiprinančias jūrų teisės aktų vykdymo užtikrinimą ir teisingumą, didinančias uostų saugumą ir saugą bei gerinančias informuotumą

²⁵ Jungtinių Tautų tarptautinė jūrų organizacija.

²⁶ Afrikos Sąjunga.

²⁷ Jūrų saugumas jau seniai yra bendras ES ir ASEAN prioritetas. Šių regionų bendradarbiavimas buvo sutelktas į reagavimą į tarptautines jūrų grėsmes, pavyzdžiui, piratavimą, kontrabandą, nelegalią imigraciją, nelaimių riziką ir taršos bei klimato kaitos poveikį. Europos Sąjunga remia ASEAN vadovaujamą procesą siekiant parengti Pietų Kinijos jūros elgesio kodeksą; <https://euinasean.eu/maritime-cooperation/>.

²⁸ Jūrų saugumas Rytų ir Pietų Afrikoje bei Indijos vandenyne (MASE), Uostų apsaugos ir laivybos saugos programa, Regioninė jūrų saugumo Raudonosios jūros zonoje programa ir CRIMARIO.

apie padėtį jūroje ir dalijimąsi informacija pagal Jaundės struktūrą²⁹. Bendradarbiaudama su partneriais platesniame **Atlanto vandenyno** regione ES remia kovą su neteisėta veikla, visų pirma kovą su prekyba narkotikais.

Sudėtingomis geopolitinėmis aplinkybėmis ES turėtų stiprinti bendradarbiavimą su partneriais kaimyninėse šalyse ir **kitose strategiškai svarbiose jūrų zonose**. Tai ypač svarbu atsižvelgiant į Rusijos karinę agresiją prieš Ukrainą. ES aktyvins bendradarbiavimą su NATO jūrų saugumo srityje, remdamasi pasiektais rezultatais ir laikydamasi 2023 m. sausio mėn. trečiojo ES ir NATO bendro pareiškimo dėl bendradarbiavimo. Indijos ir Ramiojo vandenyno regione ES turėtų aktyviau keistis patirtimi su partneriais jūrų saugumo srityje, vykdydama projektą „Bendradarbiavimo saugumo srityje Azijoje ir su Azija stiprinimas“ (ESIWA), palaikydama dvišalius dialogus ir siekdama, kad jai būtų suteiktas stebėtojos statusas (dialogo partnerės statusas) Indijos vandenyno šalių asociacijoje (IORA). ES taip pat turėtų stiprinti bendradarbiavimą su panašių pažiūrų šalimis ir organizacijomis, įskaitant tarptautinius ir regioninius jūrų reikalų forumus.

Pagrindiniai ES veiksmai tarptautinio bendradarbiavimo srityje bus šie:

- skatinti pasirašyti ir ratifikuoti tarptautines teises priemones, susijusias su jūrų saugumu, visų pirma, UNCLOS, ir skatinti jų laikymąsi, taip pat dalytis geriausia patirtimi su partneriais atitinkamuose forumuose įgyvendinant su jūrų saugumu susijusią tarptautinę teisę;
- stiprinti ES ir NATO darbuotojų tarpusavio bendradarbiavimą jūrų saugumo srityje, kad jis apimtų visus abipusio intereso klausimus šioje srityje, įskaitant dėl nesprogusių standartinių sprogmenų jūroje, remiantis trimis 2016 m., 2018 m. ir 2023 m. bendrais pareiškimais;
- vykdyti bendras karinių jūrų pajėgų pratybas su partneriais, kad būtų padidintas sąveikumas, taip pat dažniau lankytis ES uostuose ir patruliuoti, visų pirma Indijos ir Ramiojo vandenynų regione, laikantis Strateginio kelrodžio;
- dislokuoti ES ryšių palaikymo pareigūnus jūrų informacijos sugretinimo centruose³⁰, esančiuose svarbiose jūrų zonose, siekiant skatinti ES ir jos partnerių keitimąsi informacija ir bendradarbiavimą, be kita ko, teisėsaugos, teisingumo ir vidaus reikalų srityse, ir, kai tinkama, įvertinti šių informacijos sugretinimo centrų tiesioginio prijungimo prie atitinkamų ES jūrų stebėjimo sistemų galimybes;
- siekti ES dialogo partnerės statuso Indijos vandenyno šalių asociacijoje, kad būtų sustiprintas ES, kaip partnerės jūrų saugumo regione srityje, vaidmuo;
- skatinti tarptautinį bendradarbiavimą keičiantis informacija ir prižiūrint ypatingos svarbos jūrų infrastruktūrą, įskaitant povandeninius kabelius³¹, taip pat laivų ir uostų

²⁹ SWAIMS, PASSMAR ir GOGIN veiksmai.

³⁰ Jūrų informacijos gretinimo centrai yra nacionaliniai arba regioniniai subjektai, kurie renka informaciją, kad padidintų informuotumą apie padėtį jūroje tam tikroje geografinėje teritorijoje. 2022 m. ES išsiuntė savo pirmąjį ryšių palaikymo pareigūną į informacijos sugretinimo centrą Singapūre, kuris apima didžiąją dalį Indijos ir Ramiojo vandenynų regiono.

³¹ Pagal Tarybos rekomendaciją 2023/C 20/01 dėl Sąjungos mastu koordinuojamo požiūrio į ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumo stiprinimą.

saugumo srityje³².

3. Pagrindinis vaidmuo didinant informuotumą apie padėtį jūroje

Geras informuotumas apie padėtį jūroje yra labai svarbus siekiant užtikrinti, kad kompetentingos institucijos galėtų greitai nustatyti didėjančias ir kintančias grėsmes, darančias poveikį ES, ir veiksmingai į jas reaguoti. ES atliks pagrindinį vaidmenį didinant informuotumą apie padėtį jūroje, nes pagerins informacijos rinkimą ir keitimąsi ja tarp įvairių jūrų sektorių³³ bei palengvins valstybių narių keitimąsi informacija. Tarptautiniu lygmeniu ES toliau sieks stiprinti šalių partnerių informuotumo apie padėtį jūroje pajėgumus, dalydamasi informacija ir stiprindama gebėjimus, visų pirma Gvinėjos įlankoje bei Indijos ir Ramiojo vandenynų regione.

Nuo 2014 m. ES ir jos valstybės narės padarė didelę pažangą renkant jūrų srities informaciją ir ją keičiantis, kurdamos ir susiedamos konkrečioms sektoriams skirtas sistemas, kurias naudoja įvairios jūrų stebėjimą vykdančios institucijos³⁴. Visų pirma ES sukūrė bendrą keitimosi informacija aplinką (BKIA)³⁵. Remiantis savanorišku dalyvavimu, BKIA bus sudarytos palankesnės sąlygos įvairioms institucijoms, atsakingoms už pakrančių apsaugos funkcijas, įskaitant karines institucijas, tikruoju laiku keistis informacija, susiejant atitinkamas institucijas valstybėse narėse ir tarp jų. Remdamasi ES CISE2020 mokslinių tyrimų projektu, 2019 m. balandžio mėn. Komisija pradėjo BKIA pereinamąjį etapą ir patikėjo jos koordinavimą EMSA, kuri glaudžiai bendradarbiaus su valstybėmis narėmis³⁶. Atsižvelgdama į pereinamąjį etapą, Komisija, padedama EMSA ir gavusi jos Administracinės valdybos sutikimą, ketina 2024 m. pradėti veiklos etapą.

Gynybos srityje buvo parengtas Europos gynybos agentūros (EGA) remiamas jūrų stebėjimo projektas (MARSUR), kad prisidedančiųjų valstybių narių karinės jūrų pajėgos galėtų keistis operatyvine jūrų informacija ir paslaugomis. MARSUR sukuria pridėtinę operatyvinę vertę, kurią patvirtina tai, kad ES valstybės narės nusprendė juo naudotis siekdamos įgyvendinti CMP koncepciją Gvinėjos įlankoje ir šiaurės vakarų Indijos vandenyne. EGA ir dalyvaujančios valstybės narės šiuo metu dirba stiprindamos MARSUR pagal specialią programą. Laikydamosi Strateginio kelrodžio dokumento, kuriame ES raginama stiprinti žvalgybos informacija grindžiamą informuotumą apie padėtį ir pajėgumus, ES turėtų visapusiškai išnaudoti visus jūrų stebėjimo pajėgumus (pvz., bepiločius orlaivius, patrulinius orlaivius ir kosmoso technologijas). ES kosmoso programa, pasitelkiant tokius jos komponentus kaip „Copernicus“, GALILEO ar IRIS³⁷, gali tiesiogiai prisidėti prie informuotumo apie padėtį jūroje didinimo. ES palydovų centras (ES SATCEN) taip pat dalyvauja informuotumo apie padėtį jūroje didinimo srityje, bendradarbiaudamas su ES bendru žvalgybinės informacijos analizės centru ir Komisija dėl GALILEO bei „Copernicus“.

³² Pagal Tarptautinį laivų ir uostų įrenginių apsaugos kodeksą;

<https://www.imo.org/en/OurWork/Security/Pages/SOLAS-XI-2%20ISPS%20Code.aspx>

³³ Jūrų sektoriai apima jūrų transporto saugą ir saugumą, žuvininkystės kontrolę, pasirengimą jūrų taršai ir reagavimą į ją, jūrų aplinkos apsaugą, muitinę, sienų kontrolę, bendrąją teisės saugą ir gynybą.

³⁴ Pvz., EUROSUR ir „SafeSeaNet“ (operacinės sistemos ES lygmeniu).

³⁵ Tarybos dokumentas 9946-2021.

³⁶ SWD(2019) 322 *final*.

³⁷ https://defence-industry-space.ec.europa.eu/welcome-iris2-infrastructure-resilience-interconnectivity-and-security-satellite-2022-11-17_en

Šiuo atžvilgiu atitinkamų kosmoso išteklių atsparumas ir saugumas yra labai svarbūs siekiant užtikrinti paslaugų tęstinumą.

ES užmezgė tarpžinybinį EŽKA, EMSA ir FRONTEX bendradarbiavimą, kad padėtų nacionalinėms pakrančių apsaugos institucijoms, be kita ko, informuotumo apie padėtį jūroje srityje. Europos pakrančių apsaugos funkcijų forumas ir Viduržemio jūros pakrančių apsaugos funkcijų forumas gali padėti didinti informuotumą apie padėtį jūroje ir stiprinti operatyvinį bendradarbiavimą keisdamiesi geriausia patirtimi.

Nelaimių ar nelaimingų atsitikimų atveju, kai nacionalinių pajėgumų nepakanka, ES valstybės narės ir trečiosios šalys gali aktyvuoti Sąjungos civilinės saugos mechanizmą³⁸. Pasinaudamos Reagavimo į nelaimes koordinavimo centru³⁹, jos gali prašyti pagalbos, ekspertinių žinių ar situacijos analizės.

ES taip pat prisideda prie informuotumo apie padėtį jūroje didinimo tarptautiniu lygmeniu, vykdydama specialias vystomojo bendradarbiavimo gebėjimų stiprinimo iniciatyvas. Įgyvendinant projektą „Svarbiausi jūriniai keliai Indijos ir Ramiojo vandenynų regione“ (CRIMARIO)⁴⁰ sukurtos konkrečios priemonės⁴¹, skirtos informuotumui apie padėtį jūroje didinti ir bendradarbiavimui su regioniniais partneriais bei jų tarpusavio bendradarbiavimui stiprinti. Tai atitinka ES platesnio masto saugumo ir gynybos įsipareigojimus Indijos ir Ramiojo vandenyno regione. Be to, įgyvendinant projektą „Gvinėjos įlankos tarpregioninis tinklas“ (GoGIN)⁴² sukurta platforma YARIS – keitimosi informacija priemonė, kuria prisidedama prie Jaundės struktūros įgyvendinimo.

Pagrindiniai ES veiksmai informuotumo apie padėtį jūroje srityje bus šie:

- užtikrinti, kad iki 2024 m. vidurio pradėtų veikti bendra dalijimosi informacija aplinka, sudarant sąlygas įvairių jūrų stebėjimo sektorių institucijoms (civilinėms ir karinėms) saugiai ir struktūrizuotai keistis įslaptinta ir neįslaptinta informacija;
- stiprinti keitimosi jūrų stebėjimo informacija gynybos srityje tinklą (MARSUR) pradedant specialią programą per EGA ir stiprinant MARSUR ir BKIA ryšius;
- pasinaudoti investicijomis, sutelktomis įgyvendinant ES kosmoso politiką, ir toliau išnaudoti programos „Copernicus“ teikiamus jūrų stebėjimo, jūrų aplinkos stebėsenos ir su klimato kaita susijusius pajėgumus;
- integruoti kosmoso technologijas, nuotoliniu būdu pilotuojamų orlaivių sistemas ir radarų stotis, jūrų patrulinius orlaivius ir pilotuojamas bei bepilotes jūrų transporto priemones, taikant novatoriškas, kibernetiniu požiūriu atsparias priemones, informuotumui apie padėtį jūroje didinti;
- stiprinti pakrančių ir jūrų patrulinių laivų vykdomą stebėjimą ir papildyti jį skaitmeniniu tinklu sujungtomis aukščiausios klasės karinių jūrų pajėgų platformomis, įskaitant automatiškai valdomas karinių jūrų pajėgų platformas, siekiant didinti

³⁸ [ES civilinės saugos mechanizmas \(europa.eu\)](https://europa.eu).

³⁹ [Reagavimo į nelaimes koordinavimo centras \(RNKC\) \(europa.eu\)](https://europa.eu).

⁴⁰ 2015–2025 m. Europos Komisija finansuoja CRIMARIO skirdama 23 mln. EUR.

⁴¹ Platformos IORIS ir SHARE.IT.

⁴² Europos Komisija finansuoja GOGIN skirdama 11,5 mln. EUR (2016–2023 m.), o GOGIN II – 5 mln. EUR (2023–2025 m.).

prevencijos ir atsako pajėgumus;

- stiprinti šalių partnerių informuotumo apie padėtį jūroje pajėgumus įgyvendinant projektus GoGIN ir CRIMARIO, be kita ko, toliau diegiant informuotumo apie padėtį jūroje priemones (YARIS, IORIS ir SHARE.IT), koordinuojant veiksmus su „Copernicus“ palydovų paslaugomis.

4. Rizikos ir grėsmių valdymas

Laikydamosi Strateginio kelrodžio dokumento, ES ir jos valstybės narės gerins savo kolektyvinius gebėjimus ginti savo saugumą ir didins savo atsparumą bei pasirengimą jūrų saugumo problemoms, įskaitant hibridines ir kibernetines grėsmes. ES ir jos valstybės narės turėtų gebėti greitai reaguoti, pasitelkdamos koordinuotus civilinius ir karinius pajėgumus.

Kova su klimato kaita ir aplinkos būklės blogėjimu yra vieni svarbiausių ES politinių prioritetų, kurie atsispindi jos išorės veiksmuose jai įgyvendinant daugelį teminių ar geografinių strategijų, pavyzdžiui, strategiją „Global Gateway“ ar strategiją dėl bendradarbiavimo Indijos ir Ramiojo vandenynų regione, taip pat vykdant ES diplomatinę veiklą ir ES klimato diplomatiją.

ES jau ėmėsi svarbių veiksmų, kad iki 2050 m. pasiektų poveikio klimatui neutralumą, ir imsis tolesnių veiksmų dėl problemų, susijusių su klimato kaita, aplinkos būklės blogėjimu ir saugumu. Vyriausiasis įgaliotinis ir Komisija 2023 m. viduryje pateiks bendrą komunikatą dėl klimato kaitos, aplinkos būklės blogėjimo bei saugumo ir gynybos sąsajų. Jame, be kita ko, bus pateikti pasiūlymai dėl priemonių, kuriomis būtų vertinamos klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo priežastys ir pasekmės jūrų sektoriui, jūrų infrastruktūrai, taip pat pakrančių sričių gamtinėms ir dirbtinėms savybėms, įskaitant ankstyvąją perspėjimą, įrodymais pagrįstus mokslinius tyrimus ir palydovinius vaizdus (pvz., pagal programą „Copernicus“).

Arktyje tirpsta ledo kepurės, plonėja ledo danga, palaipsniui atsiveria nauji laivybos maršrutai, todėl numanoma, kad dėl to suintensyvėjusi žmogaus veikla kels arba padidins grėsmę aplinkai ir vietos bendruomenėms. Todėl kuo greičiau turi būti toliau įgyvendinamas bendras komunikatas „Didesnis ES įsipareigojimas siekti taikaus, tvaraus ir klestinčio Arkties regiono“⁴³, visų pirma kiek tai susiję su nulinės taršos laivyba Arkties vandenyne, tvaria svarbiausiųjų žaliavų gavyba ir tvariu Arkties regionų vystymusi.

Svarbiausiu prioritetu išlieka ir ypatingos svarbos infrastruktūros jūrų srityje apsauga. ES turėtų papildyti valstybių narių vaidmenį didinant ypatingos svarbos jūrų infrastruktūros, pavyzdžiui, vamzdynų arba povandeninių kabelių, kertančių nacionalines jūrų sienas, atsparumą. Ji turėtų pagerinti dabartinius povandeninių kabelių rizikos vertinimus ir papildyti juos atsako galimybėmis ir rizikos mažinimo priemonėmis, remiantis tarpsektorine patirtimi ir pajėgumais. Būtina nuolat remti valstybes nares kuriant povandeninius apsaugos išteklius ir kovos su bepiločiais orlaiviais sprendimus. Be to, ES turėtų toliau kurti palankesnes sąlygas jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos sambūviui⁴⁴ su gynybos veikla⁴⁵, kaip raginama jūrų

⁴³ JOIN(2021) 27 *final*.

⁴⁴ Pagal JTP direktyvą 2014/89/ES.

⁴⁵ Projektas „Symbiosis“, kurį koordinuoja Europos gynybos agentūra, pasitelkiant programos „Horizontas 2020“ lėšas; <https://eda.europa.eu/symbiosis>.

atsinaujinančiųjų išteklių energijos strategijoje⁴⁶.

Priėmus Direktyvą dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo⁴⁷ ir peržiūrėtą Tinklų ir informacijos saugumo direktyvą (TIS 2 direktyva)⁴⁸, ES yra svarbių pokyčių priešakyje ir turi išsamią teisinę sistemą, leidžiančią didinti tiek fizinį, tiek kibernetinį ypatingos svarbos subjektų ir infrastruktūros atsparumą. Šioje srityje ES turėtų aktyviau bendradarbiauti su pagrindiniais partneriais ir atitinkamomis ES nepriklausančiomis šalimis, visų pirma vesdama ES ir NATO struktūrinį dialogą atsparumo klausimais ir pasitelkdama ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumo darbo grupę.

ES susiduria su papildomu iššūkiu, susijusiu su dideliu nesprogusių standartinių sprogmenų (NSS) ir cheminių ginklų, išlikusių nuo Pirmojo ir Antrojo pasaulinių karų įvairiuose ES esančiuose jūrų baseinuose, kiekiu. Šią problemą dar labiau apsunkina Rusijos karinė agresija prieš Ukrainą, dėl kurios Juodojoje jūroje atsirado daugybė minų. Šių sprogmenų tipas, vieta ir kiekis yra prastai dokumentuoti, o tai kelia pavojų jūrų saugai ir saugumui, aplinkai (dėl galimo cheminių medžiagų išleidimo) ir mėlynosios ekonomikos veiklai (pvz., jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos objektų statybai). Remdamasi vykdomais sėkmingais projektais⁴⁹, ES turėtų skubiai ir visapusiškai spręsti šią problemą, mažindama su NSS ir jų šalinimu susijusią riziką aplinkai. Taip pat bus labai svarbu saugiai sunaikinti Juodojoje jūroje paliktus NSS ir minas, kai tik bus sudarytos tinkamos saugumo ir politinės sąlygos.

Jūrų saugumui kenkia ir užsienio subjektai, tiek dėl rizikos, susijusios su tiesioginėmis užsienio investicijomis į ypatingos svarbos infrastruktūrą, tiek dėl manipuliavimo informacija ir tokių subjektų kišimosi. Šie klausimai bus sprendžiami pasitelkiant atitinkamas priemones ir sistemas, pavyzdžiui, tiesioginės užsienio investicijos bus tikrinamos pagal atitinkamą reglamentą⁵⁰.

Komisija ir valstybės narės atlieka rizikos vertinimą, siekdamas parengti gaires, kaip padidinti keleivinių laivų saugumą ES.

Pagrindiniai ES veiksmai rizikos ir grėsmių valdymo srityje bus šie:

- be pirmiau minėtų kasmetinių karinių jūrų pajėgų pratybų, ES lygmeniu vykdyti reguliarias, plataus masto realiąsias pratybas, daugiausia dėmesio skiriant uostų apsaugai ir kovai su grėsmėmis, pavyzdžiui, kibernetinėmis ir hibridinėmis grėsmėmis;
- panaudoti išteklius ir stebėjimo priemones (pvz., nuotoliniu būdu pilotuojamų orlaivių sistemas) ir užtikrinti optimalų dabartinių ir būsimų kosmoso paslaugų (pvz., Žemės stebėjimo) naudojimą patruliavimui ir ypatingos svarbos jūrų infrastruktūros apsaugai;
- parengti ES regioninio bendradarbiavimo planus, kad būtų užtikrinta povandeninės ir

⁴⁶ COM(2020) 741 *final*.

⁴⁷ Direktyva (ES) 2022/2557.

⁴⁸ Direktyva (ES) 2022/2555.

⁴⁹ Projektai, skirti iš Baltijos jūros pašalinti kovines nuodingąsias chemines medžiagas ir įprastinius šaudmenis, remiami pagal INTERREG programą, finansuojamą iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) – [10 metų INTERREG bendradarbiavimo siekiant išlaisvinti Baltijos jūrą nuo išmestos amunicijos. INTERREG Baltijos jūros regionas \(interreg-baltic.eu\)](#).

⁵⁰ Reglamentas (ES) 2019/452.

atviros jūros infrastruktūros priežiūra;

- sukurti nuoseklią sistemą, skirtą kovoti su grėsmėmis, kurias kelia NSS, aktyvieji ginklai ir cheminiai ginklai jūroje, stebėti ir pašalinti juos naudojant novatoriškas technologijas ir darant kuo mažesnę poveikį aplinkai;
- gerinti išankstinį įspėjimą ir strateginį prognozavimą, be kita ko, naudojantis kosminėmis technologijomis grindžiamomis paslaugomis, apie klimato kaitos poveikį, ypač jūros lygio kilimą, audrų sukeltą bangavimą ir aplinkos būklės blogėjimą;
- parengti naujus ir sustiprinti esamus uostų, pakrančių infrastruktūros, taip pat keleivinių laivų saugumo ir transporto ir (arba) tiekimo grandinių rizikos vertinimus, nenumatytų atvejų planus ir veiklos atkūrimo po ekstremaliųjų įvykių planus (ES ir nacionaliniu lygmenimis);
- skatinti jūrų sektoriaus subjektus keistis geriausia patirtimi kibernetinių grėsmių srityje ir toliau spręsti kibernetinio saugumo klausimus Tarptautinės jūrų organizacijos (IMO) lygmeniu;
- didinti informuotumą apie padėtį jūroje Arktuje, įskaitant stebėjimą iš kosmoso; palaikyti nuolatinį dvišalį bendradarbiavimą su Arkties pakrantės valstybėmis ir atitinkamuose daugiašaliuose forumuose, kad būtų remiamas Arkties politikos įgyvendinimas⁵¹;
- įvertinti galimybę įgyvendinti jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektus ir kitus tvarius naudojimo būdus jūrų zonose, skirtose arba naudojamos karinei veiklai;
- įvertinti ne ES šalių ir subjektų investicijas į jūrų infrastruktūrą pagal bendradarbiavimo mechanizmą, nustatytą reglamentu dėl tiesioginių užsienio investicijų tikrinimo.

5. Pajėgumų stiprinimas

Siekdama propaguoti savo jūrų saugumo interesus, ES turėtų sparčiau plėtoti civilinius ir karinius pajėgumus, prireikus pasitelkdama pramonę. Moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra, susiję su Europos jūrų saugumo civiliniais aspektais, įtraukti į ES programos „Europos horizontas“ veiksmų grupę „Civilinė visuomenės sauga“. Dabartiniai ir būsimi moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra padės plėtoti pajėgumus ES lygmeniu, įskaitant ypatingos svarbos jūrų infrastruktūros apsaugą, povandeninių grėsmių valdymą, pasirengimą antropogeninėms ir gaivalinėms nelaimėms ir reagavimą į jas, keleivinio jūrų transporto saugumą ir NSS valdymą, prireikus įtraukiant pramonę.

Gynybos srityje valstybės narės turėtų plėtoti visą jūrų pajėgumų spektrą, visapusiškai pasinaudodamos bendradarbiavimo pagal susijusias ES iniciatyvas galimybėmis⁵². Visų pirma jos turėtų sutelkti dėmesį į pajėgumų stiprinimą siekiant užtikrinti ES pranašumą ant vandens, panaudoti galią jūroje, sudaryti sąlygas povandeninei kontrolei ir prisidėti prie oro erdvės gynybos.

⁵¹ JOIN(2021) 27 *final*.

⁵² Pajėgumų plėtojimo planas, bendradarbiavimo galimybės, nustatytos atliekant suderintą metinę peržiūrą gynybos srityje, nuolatinis struktūrizuotas bendradarbiavimas, Europos gynybos fondas.

Atliekant būsimą Pajėgumų plėtojimo plano⁵³ peržiūrą taip pat bus remiamasi patirtimi, įgyta Rusijos vykdomos karinės agresijos prieš Ukrainą metu. Pavyzdžiui, EGA išnagrinės pagrindines technologijas, reikalingas nepilotuojamiems bepiločių orlaivių būriams valdyti ir ypatingos svarbos jūros dugno infrastruktūrai apsaugoti.

Kaip raginama Strateginio kelrodžio dokumente ir atsižvelgiant į suderintą metinę peržiūrą gynybos srityje (CARD)⁵⁴, nacionaliniais ir daugiašaliais projektais turėtų būti siekiama įveikti susiskaidymą ypatingos svarbos išteklių, pvz., korvetės dydžio laivų ir laive esančių sistemų, srityje ir pagerinti atskirų platformų veiklos efektyvumą. 2020 m. CARD cikle nustatytos kelios bendradarbiavimo galimybės paskatino nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo (PESCO) projektus nepilotuojamų jūrų sistemų, pvz., vidutinio dydžio pusiau autonominių antžeminių transporto priemonių, srityje. Europos gynybos fondas⁵⁵ vertins mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros projektus, pavyzdžiui, informuotumo apie padėtį jūroje, jūrų stebėjimo pajėgumų, ypatingos svarbos jūrų infrastruktūros apsaugos ir povandeninių pajėgumų srityse.

Pagrindiniai ES veiksmai pajėgumams stiprinti bus šie:

- parengti bendrus gynybos technologijų reikalavimus ir koncepcijas, be kita ko, susijusius su informuotumu apie padėtį jūroje tiek ant vandens, tiek po vandeniu;
- kurti sąveikias bepilotes sistemas, skirtas stebėti ypatingos svarbos jūrų infrastruktūrą, kovoti su priešiškais bepiločių orlaivių būriais ir kt.;
- didinti modernius apsaugos nuo minų pajėgumus, pvz., plėtojant ES operacijos koncepciją;
- remti bendrą sustiprintų jūrų patrulinių orlaivių pajėgumų plėtojimą;
- rengti bendras bandymų ir eksperimentavimo pratybas siekiant plėtoti būsimus pažangiausius jūrų pajėgumus.

6. Švietimas ir mokymas

Aukšto lygio specializuotas švietimas, įgūdžiai ir mokymas yra būtini, kad ES būtų pasirengusi spręsti dabartines ir būsimas jūrų saugumo problemas. Kovoiant su naujomis hibridinėmis ir kibernetinėmis grėsmėmis reikia, kad operatoriai turėtų gerus skaitmeninius įgūdžius ir būtų vykdomos specialios perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo programos. Sprendimai, įgyvendinami vykdant karinio rengimo programų mainus ir bendras ES valstybių narių karinių jūrų pajėgų tarpusavio mokymo programas ir įvairių institucijų tarpusavio mokymo programas, padidins sąveikumą ir padės ES veiksmingiau, koordinuočiau ir įtraukiau reaguoti į naujas grėsmes.

Kaip *Europos bendradarbiavimo vykdant pakrančių apsaugos funkcijas praktinio vadovo* dalis buvo parengtas mokymo katalogas, kuriame pateikiami visi ES agentūrų rengiami kursai visose jūrų srityse. Vadovas bus nuolat atnaujinamas atsižvelgiant į poreikius ir pokyčius. Turėtų būti tęsiamas sėkmingas Europos sienų ir pakrančių apsaugos funkcijų mokymo

⁵³ 2022 m. birželio mėn. EGA Valdančioji taryba oficialiai pradėjo Pajėgumų plėtojimo plano peržiūrą.

⁵⁴ Prioritėtinė sritis „Europos patruliavimo klasės antvandeniniai laivai“.

⁵⁵ EGF tikslas – stiprinti ES gynybos pramonės konkurencingumą ir inovacijų pajėgumą. Todėl jis prisideda prie valstybių narių karinių pajėgumų plėtojimo.

akademijos tinklo projektas (ECGFA NET) ir suderinti mokymo apie sienų ir pakrančių apsaugos funkciją kursai, ypač mainų programa, kurioje dalyvauja kaimyninės šalys ir kurioje bendradarbiaujama regioniniu lygmeniu, pasitelkiant specialų projektą, kurį įgyvendina EŽKA, glaudžiai bendradarbiaudama su EMSA ir FRONTEx. EMSA taip pat rengia jūrų kibernetinio saugumo kursą. Hibridinis kompetencijos centras Helsinkyje rengia kursus ir konferencijas hibridinių grėsmių, darančių poveikį jūrų sričiai, klausimais. Turėtų būti remiama lyčių lygybė ir moterų įgalėjimas ES jūrų saugumo sektoriuje, skatinant moterų galimybes gauti aukšto lygio techninį išsilavinimą ir mokymą.

Europos saugumo ir gynybos koledžas (ESGK)⁵⁶ teikia ES lygmens mokymo ir švietimo paslaugas civiliniam ir kariniam personalui, kad būtų skatinamas bendras supratimas apie jūrų saugumo problemas ir didinamas informuotumas apie vis reikšmingesnę ES vaidmenį šioje srityje. ESGK remiamos šešios Europos karinių jūrų pajėgų akademijos šiuo metu rengia bendro tarptautinio karinių jūrų pajėgų semestro turinį.

Pagrindiniai ES veiksmai švietimo ir mokymo⁵⁷ srityje bus šie:

- stiprinti su kibernetiniu, hibridiniu ir kosmoso srities saugumu susijusius įgūdžius remiant naujus ir esamus mokymo kursus, kuriuos siūlo įvairios akademinės institucijos ir kompetentingos nacionalinės ar ES įstaigos tiek civilinėje, tiek karinėje srityse;
- vykdyti specialias mokymo programas, kuriose galėtų dalyvauti ES nepriklausančios šalys partnerės, kad būtų kovojama su esamomis ir naujomis grėsmėmis jūrų saugumui;
- sukurti tarptautinį karinių jūrų pajėgų semestrą vykdamas Europos iniciatyvą dėl jaunų karininkų mainų (EMILYO)⁵⁸;
- rengti civilines ir karines pratybas, pagrįstas scenarijais, susijusiais su bendra jurisdikcija arba bendru pajėgumų naudojimu.

V. ES VEIKSMŲ JŪRŲ SAUGUMO SRITYJE RĖMIMO ĮRANKIAI IR PRIEMONĖS

Atnaujinta strategija turėtų būti įgyvendinama taikant integruotą požiūrį, kad būtų kuo labiau padidinta sinergija ir sukurti papildomi ES įrankiai ir priemonės. Tai turėtų apimti:

- Europos gynybos fondo mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros gynybos projektus, kuriais siekiama didinti ES valstybių narių ginkluotųjų pajėgų pajėgumus;
- Europos taikos priemonę, kaip nebiudžetinį karinio ir gynybinio pobūdžio ES veiksmų pagal bendrą užsienio ir saugumo politiką finansavimo mechanizmą;

⁵⁶ Vykdydamas bendrą užsienio ir saugumo politiką (BUSP), ESGK vykdo ES lygmens mokymus ir švietimą Sąjungos bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) srityje. Jis siekia formuoti ir skatinti bendrą civilinio ir karinio personalo supratimą apie BSGP ir, vykdydamas mokymo veiklą, nustatyti ir skleisti gerą patirtį, susijusią su įvairiais BSGP klausimais. Tokiu būdu ESGK papildo nacionalines pastangas mokymo ir švietimo srityje.

⁵⁷ Be kita ko, įgyvendinant įgūdžių metus.

⁵⁸ <http://www.emilyo.eu/>; EMILYO nėra susijusi su programa „Erasmus+“.

- ES civilinių jūrų saugumo pajėgumų mokslinius tyrimus ir inovacijas, visų pirma pagal ES programos „Europos horizontas“ 3 veiksmų grupę „Civilinė visuomenės sauga“;
- Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų priemonės teikiamas galimybes stiprinti valstybių narių pakrančių apsaugos institucijų, vykdančių teisėsaugos ir sienų kontrolės užduotis jūroje, pajėgumus;
- Sąjungos civilinės saugos mechanizmą, visų pirma pasinaudojant analitiniais ir reagavimo pajėgumais, taip pat įgyvendinant Komisijos rekomendaciją dėl atsparumo nelaimėms didinimo tikslų;
- Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę, kuria remiamos tarptautinės partnerystės siekiant didinti jūrų saugumą, visų pirma informuotumą apie padėtį jūroje;
- Pasirengimo narystei paramos priemonę (2021–2027 m.), PNPP III, atsižvelgiant į jos taikymo sritį ir orientavimąsi į šalis kandidates;
- bendros užsienio ir saugumo politikos biudžetą civilinėms BSGP misijoms finansuoti;
- Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondą (EJRŽAF), kurio lėšomis finansuojamas jūrų stebėjimas ir bendradarbiavimas vykdant pakrančių apsaugos funkcijas;
- Europos regioninės plėtros ir fondo (ERPF) ir INTERREG programas, pagal kurias remiamos investicijos į pakrančių ir atokiausius regionus bei teritorijas ir šalis, turinčias jūrų sienas su ES;
- Vidaus saugumo fondus, kurių lėšomis finansuojamas Jūrų analizės ir operacijų centras kovai su prekyba narkotikais (MAOC-N) ir jo konkretūs pajėgumai keistis informacija kovojant su prekyba narkotikais jūroje.

VI. TOLESNI VEIKSMAI

Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis bendradarbiaus su Taryba, kad ši atnaujinta strategija būtų įgyvendinta pirmiau nurodytose ir veiksmų plane išsamiai išdėstytose veiklos srityse, remiantis ESJSS laimėjimais nuo 2014 m., pasitelkiant esamas priemones bei politiką ir vadovaujantis bendromis Strateginio kelrodžio gairėmis.

Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis prašo valstybių narių patvirtinti strategiją ir veiksmų planą. Praėjus trejiems metams po to, kai Taryba patvirtins strategiją, Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis pateiks Tarybai bendrą pažangos ataskaitą, parengtą atsižvelgiant į valstybių narių pateiktą informaciją.